

Visoko obrazovanje
Povodom nove akademske godine
(sjednica Vlade, 17.10.2002.)

Kako se visoko obrazovanje u RH temelji na znanosti, potrebno je govoriti o cjelokupnom sustavu. Riječ je o

1. visokom obrazovanju,
2. znanstvenoistraživačkoj djelatnosti,
3. nacionalnoj informatičkoj infrastrukturi i
4. međunarodnoj znanstveno-tehničkoj suradnji.

1. Visoko obrazovanje obuhvaća

- pet sveučilišta (u Osijeku, Rijeci, Splitu, Zadru i Zagrebu) odnosno 65 fakulteta u njihovom sastavu. Na njima ukupno radi 6325 sveučilišnih nastavnika i studira gotovo 120.000 studenata;
- sedam veleučilišta (dva u Zagrebu potom po jedno u Dubrovniku, Karlovcu, Osijeku, Požegi, Rijeci i Splitu) i visoke škole, s preko 20.000 studenata i s otprilike 1000 nastavnika;
- šest znanstvenih odnosno sveučilišnih knjižnica;
- 11 studentskih centara, 35 ustanova za smještaj i prehranu studenata kao i 8 privatnih restorana. Sve te ustanove subvencionirane su iz državnog proračuna.

2. U znanstveno-istraživačkoj djelatnosti djeluje

- nekoliko desetaka sveučilišnih znanstvenoistraživačkih instituta i zavoda;
- 27 javnih znanstvenih instituta, s gotovo 1500 zaposlenih istraživača;
- preko 1500 novoodobrenih jedno-, dvo- ili trogodišnjih znanstvenoistraživačkih projekata;
- znanstvene publikacije: u 2001.g. MZT je sufinanciralo izlaženje preko 180 časopisa i preko 400 naslova knjiga te otkup 76 naslova;
- aktivnosti znanstvenih i stručnih društava: u 2001.g. novčano je potpomognuto preko 70 društava;
- znanstveni skupovi: u 2001.g. MZT je financijski potpomoglo preko 230.

Kao posebni odjeljak znanstvenih istraživanja MZT potpomaže i *tehnološko-istraživačke i razvojne djelatnosti*. Cilj tih aktivnosti je uključiti znanstvenoistraživačke potencijale u gospodarski razvoj i na taj način pridonijeti restrukturiranju gospodarstva prema suvremenim ekonomijama znanja. U Hrvatskoj djeluju programi TEST (Tehnologijski istraživačko-razvojni projekti) i RAZUM (Razvoj na znanju utemeljenih poduzeća). U programu TEST financira se 115 projekata s potencijalnim komercijalnim rezultatima a u fazi recenzija je 85 daljnjih projekata. U programu RAZUM u financira se 10 projekata (programa poduzeća).

Sve te djelatnosti uvelike rabe

3. nacionalnu informatičku infrastrukturu. Riječ je o

- računalnoj i komunikacijskoj infrastrukturi u ustanovama znanosti i visoke naobrazbe,
- podršci raznim projektima informatiziranja pojedinih djelatnosti ili stvaranja informacijskih servisa odnosno sadržaja od interesa za znanost i visoku naobrazbu,
- međusobnom povezivanju ustanova znanosti i visoke naobrazbe u računalnu mrežu CARNet.

Povezivanje ustanova u mrežu CARNet obuhvaća

- spajanja još nespojenih lokacija ustanova na okosnicu mreže,
- nadogradnje okosnice mreže,
- unapređenja veze CARNeta prema inostranstvu.

4. Međunarodnom znanstveno-tehničkom suradnjom obuhvaćeni su svi segmenti akademske i znanstvene djelatnosti, dakle gotovo sve pravne i fizičke osobe koji u njima sudjeluju.

Ovo je područje od posebnog interesa s obzirom na sve razvijeniju mobilnost nastavnika i studenata u Europi i u svijetu.

Supotpisavši Prašku deklaraciju i pristupivši 'Bolonjskom procesu' Hrvatska se obvezala na uvođenje europskih visokoobrazovnih standarda. Ključno područje tih standarda je razmjena nastavnika i studenata. Želimo li slati kolegice i kolege na inozemna sveučilišta, trebamo biti spremni uključivati kolegice i kolege s inozemnih sveučilišta u rad naših. Da bismo to mogli postići, nužno je "harmonizirati" sadržaje i metode nastave s onima u Europi.

Moderno doba bitno je obilježeno razvojem znanosti i kulture u najširem smislu riječi. Suvremeni način života, ponajviše određen industrijskom proizvodnjom i tehnički posredovanom svakodnevicom, počiva na znanstvenim spoznajama i njihovim primjenama. Tokom barem zadnja dva stoljeća razvitak znanosti je temelj svakog društvenog, prije svega privrednog razvitka, pa svaka razvijena ljudska grupacija posebno brine o unapređivanju znanstvenog istraživanja i visokoškolskog obrazovanja. Aktualna globaliziranost naprosto ne dopušta ignoriranje te činjenice: zaostajati u znanosti ne znači tek biti nesuvremen već i zaostajati u gotovo svim područjima života. Pristati na zaostajanje u znanosti znači pristati na neokolonijalni tretman, znači pristati biti zaostalom sredinom koja će biti prisiljena prihvaćati zastarjele i prljave tehnologije, nisku cijenu rada, izvanjski dirigitirane uvjete i pravce vlastitog razvitka.

Rezultati prošlogodišnjeg popisa stanovništva Hrvatske pokazuju relativno pogoršanje visokoobrazovne strukture stanovništva kao i gotovo desetpostotno zaostajanje RH za europskim prosjecima. Kako nedovoljno obrazovano stanovništvo nije garant ni osobnog ni privrednog prosperiteta, ti rezultati nameću neodložnu potrebu urgentnih promjena u sistemu obrazovanja, kojima bi se počeo nadoknađivati spomenuti deficit. Ne otpočnemo li s promjenama u najskorije vrijeme, Hrvatska će početi nenadoknadivo zaostajati.